

De ce iubirea doare

Eva Illouz s-a născut la 30 aprilie 1961, în orașul Fès din Maroc, dar a locuit în Franța încă din copilărie. Este profesor de sociologie la Universitatea Ebraică din Ierusalim și prima femeie directoare a Școlii de Arte Frumoase Bezalel din Ierusalim. Eva Illouz este autoarea a opt cărți, dintre care amintim *The Culture of Capitalism* și *Cold Intimacies: The Making of Emotional Capitalism*. În 2013 a primit Premiul Internațional Annaliese Meier pentru excelență în cercetare, acordat de Fundația Alexander von Humboldt.

De ce iubirea doare a primit premiul pentru cea mai bună carte din partea Société Alpine de Philosophie. Potrivit publicației *Die Zeit*, Eva Illouz este considerată ca făcând parte din cei doisprezece cei mai influenți intelectuali din lume.

Eva Illouz

De ce iubirea doare

O explicație sociologică

Traducere din limba engleză de
Virgil Stanciu

Mulțumiri

În multe privințe, am început să scriu această carte, mental, cu mulți ani în urmă, pe când mai eram adolescentă. Este rezultatul a sute, poate mii, de conversații cu prieteni apropiați și cu străini, care m-au lăsat perplexă și derutată, văzând haosul ce predomină în relațiile romantice și sexuale contemporane. De ce oare, în pofida puterii și independenței lor, femeile din cele patru țări în care mi-am trăit viața de adult (Franța, Statele Unite, Israel și Germania) sunt deconcertate de instabilitatea bărbaților? De ce dau bărbații impresia că au devenit un puzzle și o permanentă sursă de amuzament pentru femei? Și oare bărbații și femeile de altădată au suferit din pricina iubirii în aceeași măsură în care suferă femeile și bărbații moderni? Majoritatea elementelor culturii în care trăim ne cer să răspundem la aceste întrebări dezgropând istoria ascunsă a copilăriei noastre imperfecte și să explicăm dezordinea vieții amoroase prin defectele noastre psihice. Cartea aceasta își propune să examineze aceste presupuneri rămase până acum în mare măsură necercetate. Aspiră să explice de ce iubirea doare, scoțând în evidență mai curând contextul social, al raporturilor dintre bărbați și femei, decât pe cel psihologic.

Așadar, cartea s-a născut din intimitatea a nenumărate ore de conversație, dar datorează mult și altor discuții, mai puțin intime, dar nu mai puțin importante. Primele mulțumiri se îndreaptă spre Wissenschaftskolleg zu Berlin, care mi-a asigurat, în perioada 2007-2008, o pace și liniște monahale, dar și conversațiile aprinse dintr-un salon tipic pentru secolul al XVIII-lea. Le mulțumesc lui Ute Frevert, Sven Hillerkamp, Axel Honneth, Tom Laqueur, Reinhart Merkel, Reinhart Meyer-Kalkus, Susan Neiman, John Thompson și Eitan Wilf pentru că m-au implicat într-un mod atât de captivant în gândurile, întrebările și sugestiile lor, adesea strălucite. Mattan Shachak a fost un ingredient absolut indispensabil

în procesul scrierii acestei cărți; el mi-a făcut tangibilă, în rație zilnică, bucuria de a fi profesoara unui student și asistent de cercetare absolut eminent. Ori Schwarz, Dana Kaplan și Zsuzsa Berend au citit multe capitole, comentariile lor având o contribuție crucială la îmbunătățirea semnificativă a lucrării. Le mulțumesc pentru remarcabila generozitate intelectuală. Nathalie-Myriam Illouz, sora mea, o eminentă psihanalistă, și Beatrice Smedley, prietena mea și colegă de breaslă într-ale scrisului, au discutat cu mine la nesfârșit despre splendoarea și nefericirea iubirii. Nu pot decât să sper a emula subtilitatea analizelor lor.

O carte este o marfă de tip special: nu e suficient să fie produsă de capete și mâini profesioniste, ci trebuie să și crezi în ea. Polity Press este unică prin determinarea cu care asigură circulația globală a ideilor, dar și prin grija intensă, profundă, manifestată în procesul de producere a cărților. Mă consider privilegiată prin faptul că John Thompson mi-a sprijinit din inimă cartea. Profunzimea atenției și precizia sensibilității sale fac din el un editor excepțional. Justin Dyer a fost un redactor de carte minunat, iar Jennifer Jahn și Clare Ansell s-au dovedit foarte receptive și cooperante în calitatea lor de asistent editorial și, respectiv, asistent de producție.

Le mulțumesc tuturor, prieteni apropiați și necunoscuți, care mi s-au destăinuit, istorisindu-mi poveștile lor, uneori cu disperare, adesea cu speranță și încredere. Dedic această carte bărbaților și femeilor pe care voi continua mult timp să-i iubesc, în mod dureros sau nedureros.

Editorii țin să mulțumească următorilor, pentru permisiunea de a reproduce citate:

Din INDIGNATION de Philip Roth, copyright © 2008, Philip Roth, folosit cu acordul The Wylie Agency (UK) Limited;

Chris Carter, www.catchhimandkeephim.com;

Din DISGRACE de J. M. Coetzee, copyright © 1999 de J. M. Coetzee. Folosit cu acordul Viking Penguin, un imprint Penguin Group (USA) Inc. și Vintage, un imprint Random House;

Din LOVE. ETC. de Julian Barnes, copyright © 2000 de Julian Barnes. Folosit cu acordul Alfred A. Knopf, un imprint Random House, Inc; publicată de Vintage Books. Reprodus cu acordul The Random House Group Ltd.

Să mă citească fecioara de mirele-i îndrăgostită
Și băiețandrul ce-ntâi simte-ai iubirii fiori;
Și-oricare tânăr rănit de aceleași săgeți ca și mine
Să-și recunoască-n poem focul ce arde-al său piept.
Iar după multă uimire: „De unde cunoaște, să zică,
Tainicu-mi chin ce aici văd zugrăvit de poet?”

(Ovidiu, *Amoruri*)¹

---

¹ Traducere de Maria-Valeria Petrescu în Ovidiu, *Arta iubirii*, p. 123, ed. Minerva, București.

I. Introducere

Suferința din dragoste

Dar Extazul în amor este un lucru rar: pentru fiecare experiență de dragoste contemporană, pentru fiecare perioadă scurtă de îmbogățire, există zece experiențe de dragoste distructive, „depre-sii” post-amoroase de durată mult mai lungă, ducând adesea la distrugerea individului, sau cel puțin la un cinism emoțional care face dificilă ori imposibilă o nouă experiență sentimentală. De ce se întâmplă asta, dacă nu e vorba de ceva inerent în însuși procesul iubirii?

Shulamith Firestone, *The Dialectic of Sex: The Case for a Feminist Revolution*¹

La răscruce de vânturi (1847) aparține îndelungatei tradiții literare de a zugrăvi iubirea drept o emoție agonice de dureroasă. Cunoscuții protagoniști ai romanului, Heathcliff și Catherine, se îndrăgostesc nebu-nește unul de celălalt, crescând împreună, dar Catherine ia hotărârea să se mărite cu Edgar Linton, căsătoria fiind mai potrivită din punct de vedere social. Umilit când o aude pe Catherine întâmplător spunând că s-ar degrada dacă l-ar lua pe el de bărbat, Heathcliff își ia lumea în cap. Catherine îl caută peste câmpuri, dar, negăsindu-l, se îmbolnăvește și riscă să moară.

Într-o manieră mult mai ironică, *Madame Bovary* (1856), descrie viața conjugală nefericită a unei femei romantice, căsătorită cu un medic de provincie bun la suflet, dar mediocru, care nu poate satisface viguroasele fantezii romantice și sociale ale soției sale. Protagonista eponimă crede că l-a găsit pe eroul despre care a citit și pe care l-a visat atât de des în

---

¹ S. Firestone, *The Dialectics of Sex: The Case for Feminist Revolution* [Dialectica sexului: argument pentru revoluția feministă] (New York: Bantam, 1970), p. 129.

Rodolphe Boulanger, un chipeș latifundiar. După o idilă de trei ani, cei doi se hotărăsc să fugă. În ziua stabilită, Emma primește de la Rodolphe o scrisoare prin care își încalcă promisiunea. Aici, naratorul se dispensează de ironia obișnuită, descriind suferința femeii cu multă compasiune:

Emma se sprijinise de pervaz și citea scrisoarea cu icneli de furie. Dar cu cât își încorda atenția, cu atât gândurile i se amestecau. Îl vedea, îl auzea, îl cuprindea cu amândouă brațele; și bătăile inimii care o loveau sub piept ca niște coarne puternice de berbec, se accelerau, una după alta, la intervale inegale. Își aruncă ochii roată în jur dorindu-și să vadă cum pământul crapă sub ea. De ce să n-o termine odată cu toate? Cine o mai reține? Era liberă. Înaintă și se uită la caldarâm zicându-și:

— Haide! Haide!²

După standardele noastre, suferința lui Catherine și a Emmei pare extremă, dar rămâne inteligibilă. Totuși, așa cum va căuta să demonstreze cartea mea, agonia romantică trăită de ambele femei își schimbă conținutul, culoarea și textura. În primul rând, opoziția dintre societate și dragoste, pe care amândouă o întrupează în suferințele lor, abia dacă mai este relevantă în societatea modernă. Într-adevăr, ar exista puține piedici de ordin economic sau prohibiții normative care să le împiedice pe Catherine și Emma să facă din iubirea lor prima și unica alegere. Concepția contemporană despre firesc, dacă joacă vreun rol, ne cere să urmăm porunca inimii, nu poruncile cadrului social. În al doilea rând, o armată de specialiști ar fi gata, probabil, să sară în ajutorul șovăielnicei Catherine și să o salveze pe Emma din mariajul lipsit de pasiune: consilieri psihologici, terapeuți de cuplu, avocați de divorțuri, specialiști în mediere și-ar apropria și adjuceca masiv dilemele personale ale soțiilor viitoare sau plictisite. În absența asistenței profesioniste (sau în conjuncție cu ea), replicile lor moderne ar fi împărțășit cu alții secretele iubirii lor, foarte probabil cu prietenele lor sau, în ultimă instanță, cu ocazionalele cunoștințe anonime găsite pe Internet, diminuând astfel considerabil povara solitară a pasiunii lor. Între pasiunea lor și disperare ar exista un șuvoi de vorbe, auto-analiză și sfaturi experte ori

---

² Traducere de Florica Ciodaru-Courriole, Editura Art, 2015, p. 263.